Konstitutionsutskottets betänkande 1986/87:15

om vissa vallagsfrågor, m. m.

KU
1986/87:15

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas 26 motioner rörande valsystemet väckta under den allmänna motionstiden 1986.

Utskottet har föreslagit att motionerna 1985/86:K623, 702, 705, 708, 710, 711, 712, 714, 715, 717, 724, 725, 726 och 727 förklaras besvarade med vad utskottet anfört om det arbete som för närvarande pågår inom folkstyrelsekommittén beträffande skilda vallagsfrågor. Vidare avstyrker utskottet motionerna 1985/86:K709, 718, yrkande 2 och 722 med motsvarande hänvisning. Utskottet avstyrker även ett yrkande i motion 1985/86:K718 angående kartellbeteckning.

Två motioner om valservice åt handikappade, 1985/86:K701 och 720 förklaras besvarade med vad utskottet anfört om vidtagna åtgärder. Utskottsmajoriteten avstyrker motion 1985/86:K707 angående budröstning. Motionerna 1985/86:K617, 703, 704 och 719 om proportionaliteten i det kommunala valsystemet och om slopande av småpartispärren i landstingsval avstyrks. Motion 1985/86:706 om rösträtt i riksdagsval för invandrare som ej är svenska medborgare avstyrks. Slutligen avstyrks motion 1985/86:K716 om undersökning av väljarundersökningar under hänvisning till yttrande- och informationsfriheten.

Fyra reservationer har avgivits: en av de tre borgerliga partierna rörande budröstningsförfarandet, två av vpk rörande dels rösträtten för invandrare, dels proportionaliteten i det kommunala valsystemet och 3-procentsspärren i landstingsval samt en av m och fp angående utlandsröstning.

Ett särskilt yttrande av de moderata ledamöterna har avgivits rörande valkretsindelningen i Malmöhus län.

Motionsyrkanden

I *motion 1985/86:K617* av Rune Thorén och Ulla Tillander (båda c) yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag till förändrat system vid kommunala val i enlighet med de riktlinjer som anges i motionen.

I *motion 1985/86:K623* av Börje Stensson (fp) yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen sägs om översyn av 14 kap. 4 § vallagen.

I *motion 1985/86:K701* av Hans Dau och Göran Allmér (m) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen

1 *Riksdagen 1986/87. 4 saml. Nr 15*

anförts om åtgärder för att tillförsäkra att valhemligheten säkras för alla medborgare.

I *motion 1985/86:K702* av Ralf Lindström m. fl. (s) yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i lagen 1972:704 om kyrkofullmäktigeval att partimärkta valsedlar tillhandahålls vid poströstning till kyrkofullmäktige.

I *motion 1985/86:K703* av Bengt Silfverstrand och Birthe Sörestedt (s) yrkas att riksdagen hos regeringen begär att folkstyrelsekommittén får tilläggsuppdrag att göra en översyn av valsystemet vid kommunala val.

I *motion 1985/86:K704* av Sten Andersson i Malmö (m) yrkas att riksdagen beslutar ändra vallagen i enlighet med vad som i motionen anförts om utjämningsmandat vid kommunalval.

I *motion 1985/86:K705* av Birthe Sörestedt m. fl. (s) yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av systemet med röstning på postanstalt och av rutinerna för hantering av poströsterna.

I *motion 1985/86:K706* av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer att förslag om rösträtt för invandrare i riksdagsval, oberoende av medborgarskap, snarast föreläggs riksdagen.

I *motion 1985/86:K707* av Bertil Fiskesjö m. fl. (c) yrkas att riksdagen beslutar att vallagen 11 kap. 3 § skall ha den lydelse som anges nedan:

3 §
Väljare som – – – – – – – – fyllt 18 år.
Vårdare är den som yrkesmässigt eller på ett därmed likartat sätt ger väljaren vård av mer varaktigt slag.
Sådan valsedelförsändelse – – – – – – – – följande sätt.
Vidare lägger – – – – – – – – för dem.
Vårdare skall ange i vilket vårdnadsförhållande han står till väljaren. Vittne skall – – – – – – – – vara vittne.

I *motion 1985/86:K708* av Knut Wachtmeister m. fl. (m) yrkas att riksdagen beslutar om en ändring av valkretsindelningen i Malmöhus län för val till riksdagen i enlighet med vad som anförts i motionen.

I *motion 1985/86:K709* av Anita Johansson och Oskar Lindkvist (s) yrkas att riksdagen beslutar anta följande förslag till lag om ändrad lydelse av 5 kap. 8 § vallagen.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
För att – – – – – – – – personer och för val av landstings*män* eller kommunfullmäktige minst fyra *och* högst tio personer i *landstingskommunen eller kommunen.*	för val av landstings*ledamöter* eller kommunfullmäktige minst fyra *eller* högst tio personer, *dock att vad nu sagts skall, om landstingskommun eller kommun indelas i flera valkretsar, gälla varje valkrets.*

Centrala valmyndigheten – – – – – – – – anmäla honom.

I *motion 1985/86:K710* av Per-Olof Strindberg (m) yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till brevröstning som ett komplement till röstningen på svenska beskickningar och konsulat.

I *motion 1985/86:K711* av Margareta Andrén (fp) yrkas att riksdagen hos regeringen begär att gällande bestämmelser ändras så att postverket vid kyrkofullmäktigevalen kan ge allmänheten en bättre service enligt de intentioner som framförs i motionen.

I *motion 1985/86:K712* av Mats O Karlsson och Gunnar Thollander (s) yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till ändring i lagen om val av kyrkofullmäktige så att valresultatet medför en partipolitiskt rättvis kyrkofullmäktigeförsamling.

I *motion 1985/86:K714* av Hugo Bergdahl och Lars Ernestam (fp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om reducering av antalet vallokaler.

I *motion 1985/86:K715* av Rune Thorén (c) yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändrat öppethållande av vallokalerna på sätt som föreslagits i motionen samt att senaste tidpunkt för s. k. ångerröstning ändras enligt förslaget i motionen.

I *motion 1985/86:K716* av Göran Magnusson och Berit Oscarsson (s) yrkas att riksdagen hos regeringen begär att en undersökning görs om väljarundersökningars påverkan på valresultatet.

I *motion 1985/86:K717* av Nils T Svensson (s) yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av nuvarande lydelse av 14 kap. 4 § vallagen.

I *motion 1985/86:K718* av Alf Svensson (c) yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag till ändring av vallagen så att den medger kartellregistrering och kartellbeteckning på valsedel för val till riksdagen,

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag till ändring av vallagens bestämmelser om registrering av politiskt parti och ändringar i konsekvens med denna, i enlighet med vad som anförts i motionen.

I *motion 1985/86:K719* av Alf Svensson (c) yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära lagförslag om att 3-procentsspärren för val till landsting avskaffas och ersätts med en lägre spärr i enlighet med det som anförts i motionen,

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära lagförslag i syfte att införa kommunala utjämningsmandat vid val till kommunfullmäktige i valkretsindelade kommuner i enlighet med det som anförts i motionen.

I *motion 1985/86:K720* av Elisabeth Fleetwood m. fl. (m) yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att riksskatteverket får i uppdrag att genomföra den i motionen föreslagna utredningen om punktskrift på valsedlar.

1* *Riksdagen 1986/87. 4 saml. Nr 15*

Rättelse: S. 6 rad 35. Står: 15 000 Skall stå: 1 500, rad 36. Står: 1 500 Skall stå: 15 000.

I *motion 1985/86:K722* av Birger Hagård (m) yrkas att riksdagen beslutar att 6 kap. 9 § vallagen skall ha följande lydelse:

I lokal där röstning äger rum skall väljarna för varje val ha tillgång till 1. valsedlar som försetts med parti- och valbeteckning för parti som vid det senaste riksdagsvalet fått mer än 1 % av rösterna i hela landet (partimarkerade valsedlar) *under förutsättning av partiets samtycke* samt – – –.

I *motion 1985/86:K724* av Birgit Friggebo m. fl. (fp) yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring av vallagen beträffande utlandsröstning att de röstberättigade så långt möjligt får säkerhet för att röstmottagningsställen etableras där större grupper röstberättigade befinner sig.

I *motion 1985/86:K725* av Rune Thorén och Ulla Tillander (c) yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära utredning och förslag om distribution av valsedlar till allmänheten tillsammans med röstkorten.

I *motion 1985/86:K726* av Sten Sture Paterson (m) yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring av vallagen i enlighet med vad som i motionen anförts.

I *motion 1985/86:K727* av Hans Nyhage (m) yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om brevröstning för svenskar i utlandet i enlighet med vad som anges i motionen.

Motionerna m. m.

1. Partibeteckningar på valsedlar

I *motion 1985/86:K623* av Börje Stensson (fp) begärs att ogiltighetsreglerna i 14 kap. 4 § vallagen ses över i vad avser nuvarande föreskrift om att valsedel är ogiltig om den upptar mer än en partibeteckning.

Bakgrunden är bl. a. erfarenheter från 1985 års kyrkofullmäktigval då besvär fördes hos valprövningsnämnden i ett fall där valsedel var försedd med en egentlig partibeteckning (Hembygdens kyrka) och under denna namnen på tre borgerliga partier.

I *motion 1985/86:K717* av Nils T Svensson (s) begärs en översyn av 14 kap. 4 § vallagen såvitt avser bestämmelser om partibeteckning. Motionären anser att det är otillfredsställande att det inte finns bestämmelser om hur en partibeteckning får se ut. Reglerna bör vara klart formulerade och lättolkade.

Gällande regler, m.m.

Enligt 6 kap. 2 § vallagen är partibeteckning den enda uppgift valsedeln obligatoriskt skall innehålla. Därutöver bör den dessutom innehålla namn, valkretsbeteckning och valbeteckning. Ogiltighetsgrunderna anges i 14 kap. 4 §.

I 43 § lagen om kyrkofullmäktigval jämfört med 14 kap. 4 § första stycket vallagen stadgas att valsedel är ogiltig bl. a. om den upptar mer än en

partibeteckning. Några bestämmelser om hur en partibeteckning får se ut, t. ex. om den får bestå av flera ord, finns ej. Däremot finns i 5 kap. 3 § detaljerade villkor beträffande registrering av partibeteckning.

Valprövningsnämnden (VPN) prövade besvär i vilka bl. a. yrkades att valsedlar för partiet Hembygdens kyrka skulle ogillas därför att valsedlarna därutöver innehållit tre andra partibeteckningar. I sitt beslut som innebar att besvären lämnades utan bifall anförde VPN följande:

Av handlingarna framgår att den nu aktuella valsedeln har texten Hembygdens Kyrka i versaler närmast under valbeteckningen och därunder, i mindre, gemen stil texten Centerpartiet Folkpartiet Moderata Samlingspartiet. Mot bakgrund av den här beskrivna typografiska utformningen av valsedeln anser valprövningsnämnden, att valsedeln upptar endast en partibeteckning, Hembygdens Kyrka, och att de därunder upptagna partinamnen enbart utgör en upplysning till väljaren om vilken gruppering som står bakom listan. Uppgifterna är således enligt valprövningsnämndens uppfattning att jämställa med identifieringsuppgifter efter kandidatnamnen. Att valsedeln upptar dessa uppgifter utgör inte grund för att ogiltigförklara den.

Valprövningsnämnden lämnar besvären utan bifall.

Folkstyrelsekommittén (Ju 1984:05) har bl. a. att överväga frågor om valsystemet varvid även delfrågor om partibeteckningar är aktuella.

2. Kartellbeteckning m. m.

I *motion 1985/86:K718* av Alf Svensson (c), yrkande 1, begärs att vallagen skall ändras så att den medger kartellregistrering och kartellbeteckning för val till riksdagen. Motionären erinrar om att valsamverkan mellan politiska partier inte var ovanlig före år 1952. Motionären pekar på att den valsamverkan som förekom mellan centerpartiet och kristen demokratisk samling i riksdagsvalet 1985 under partibeteckningen centern väckte stort medialt intresse och att det gjorts gällande att sådan samverkan skulle vara i strid med författningen. Med nuvarande 4-procentsspärr kan den situationen tänkas uppstå att fyra partier hamnar strax under spärren vilket enligt motionen skulle kunna leda till att 16 § av väljarna bleve orepresenterade. Ett underlättande av valsamverkan skulle kunna vara en säkerhetsventil. Enligt motionären borde därför vallagen underlätta verksamheten mellan politiska partier för att bl.a. uppnå även en vitalisering av det politska livet. I motionen föreslås vidare vissa konsekvensändringar av 5 kap. 1 §, 3 § 1 mom. 2 och 4 §§, 6 kap. 2 § andra stycket och 14 kap. 4 §.

Gällande regler, m. m.

Grundläggande bestämmelser om val till riksdagen, mandatfördelning och valbarhet, m. m. återfinns i 3 kap. regeringsformen.

Enligt 3 kap. 7 § fördelas mandaten mellan partier. Med parti avses varje sammanslutning eller grupp av väljare, som uppträder under särskild beteckning. Endast parti som har fått minst 4 % av rösterna i hela riket är berättigat att delta i fördelningen av mandaten. Parti som har fått färre röster

deltar dock i fördelningen av de fasta valkretsmandaten i valkrets, där partiet har fått minst 12 % av rösterna. De bestämmelser som i detalj reglerar förfarandet vid rösträkning, slutlig sammanräkning och mandatfördelning återfinns i 13—14 kap. vallagen. Enligt 13 kap. 6 § 5 p. vallagen skall valsedlar vid preliminär rösträkning ordnas i grupper efter partibeteckning.

Enligt 14 kap. 4 § är valsedel ogiltig om den saknar partibeteckning eller upptar mer än en partibeteckning eller är försedd med kännetecken som uppenbarligen blivit anbragt på valsedeln med avsikt.

De möjligheter till valkartell som äldre vallagstiftning gav utrymme för finns det inte motsvarighet till i nuvarande vallag.

Tilläggsdirektiv (Dir. 1984:44) till *folkstyrelsekommittén* beslöts den 20 december 1984. Enligt dessa skall kommittén bl.a. göra en ingående analys av den uppkomna situationen (samverkan mellan c och kds) med utgångspunkt i de grundlagsbestämmelser som rör valsystemet, främst bestämmelserna om småpartispärren. Kommittén bör pröva åtgärder som syftar till att förhindra att småpartispärren kringgås. I direktiven anges också ett antal olika åtgärder som bör kunna övervägas i detta syfte.

3. Registrering av partibeteckning, m. m.

I *motion 1985/86:K709* av Anita Johansson och Oskar Lindkvist (båda s) föreslås att det antal kandidater som parti måste anmäla för att registrerad partibeteckning skall åtnjuta skydd enligt vallagen ändras i vad avser val av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige på så sätt att det högsta antalet skall vara högst tio i varje valkrets i valkretsindelad kommun. Motionärerna framhåller att utformningen av nuvarande regel — minst fyra och högst tjugo personer för resp. kommun — innebär olägenheter t.ex. i Stockholms läns landstingskommun som t.ex. är indelad i fjorton valkretsar. Detta innebär att varje parti i princip endast kan anmäla en kandidat per valkrets. I motionen framläggs förslag till ändring i vallagen.

I *motion 1985/86:K718*, yrkande 2 av Alf Svensson (c) begärs att bestämmelserna om registrering av politiskt parti ändras på ett antal punkter. Motionären anser att skärpta registreringskrav på de politiska partierna skulle underlätta valmyndigheternas praktiska hantering med valservice såsom t.ex. tillhandahållande av valsedlar m.m. I motionen föreslås i detta syfte att ett parti måste kunna redovisa minst 3 000 röstberättigade medlemmar mot nuvarande 1 500 för registrering. Vidare bör parti avföras från registrering för riksdagsval om det i senaste val inte erhållit minst 15 000 röster. I motionen föreslås även att tillhandahållandet av valsedlar kopplas till registreringen och det registrerande partiets önskemål om valsedelsservice. Sammantaget föreslår motionären ändringar i 5 kap. 3 § 2 mom. och 6 § 2 mom. (registreringskrav), 6 kap. 4 § första stycket (valsedelsservice), 6 kap. 5 § (valsedelskostnader), 6 kap. 9 § 1 mom. och 9 kap. 6 § (valsedelsutläggning), 8 kap. 9 § sista stycket (tillhandahållande av inner- och ytterkuvert).

I *motion 1985/86:K726* av Sten Sture Paterson (m) föreslås att riksdagen hos regeringen begär förslag om tillägg till vallagen i syfte att förhindra att i valet verkande organisation använder sig av en kandidat som är anmäld under ett annat etablerat registrerat parti. Motionären erinrar om ett fall vid

valet 1985 då en organisation använt sig av en annan partibeteckning och anmält första kandidat, som var allmänt känd. I motionen framhålls vikten av att nuvarande möjligheter begränsas för t. ex. extrema grupper eller sammanslutningar, som är utan möjlighet att av egen kraft nå valframgång, att använda sig av annan registrerad partibeteckning och anmälda kandidater. Motionären föreslår att valsedel med registrerad partibeteckning skall beställas av vederbörande partis ombud eller person som ombudet utsett.

Gällande regler, m. m.

Bestämmelser om registrering av partibeteckning och anmälan av kandidater återfinns i 5 kap. vallagen och om valsedlar i 6 kap.

Antal kandidater (motion 709)

För att registrerad partibeteckning skall åtnjuta skydd vid val skall såvitt gäller val av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige anmälas minst fyra och högst tjugo kandidater (5 kap. 8 §). Bestämmelsens nuvarande utformning tillkom 1973 (prop. 1973:28, KU 1973:13) då det högsta antalet ändrades från tio till tjugo för kommunala val. Bakgrunden var önskemål från centrala valmyndigheten, som i frågan samrått med en parlamentariskt sammansatt samrådsgrupp, om det högre antalet med hänsyn till förhållandena i Stockholms läns landstingskommun med dess fjorton valkretsar och föreliggande önskemål från partiernas sida om att kunna gå ut med olika valsedelstyper.

Registreringsvillkor – medlemsantal m. m. (motion 718)

Enligt 5 kap. 3 § får partibeteckning registreras om

1. partibeteckningen består av eller innehåller ord,
2. partiet inte utgör underavdelning till politisk sammanslutning,
3. ansökan biträds, vid registrering för val till riksdagen av minst 1 500 röstberättigade medlemmar i hela riket och vid registrering för val av landstingsledamöter och val av kommunfullmäktige av minst 100 resp. minst 50 röstberättigade medlemmar i den landstingskommun eller kommun för vilken registrering söks,
4. partibeteckningen kan antas ej leda till förväxling med beteckning som redan är registrerad eller som, med anledning av tidigare gjord ansökan, kan komma att registreras,
5. partibeteckningen kan antas ej leda till förväxling med beteckning som för högst fem år sedan har avförts ur registret.

Folkstyrelsekommittén överväger även frågor om reglerna för registrering av partibeteckning.

4. Distribution av valsedlar m. m.

I *motion 1985/86:K722* av Birger Hagård (m) erinras om förhållanden vid riksdagsvalet 1985 då valsedlar med beteckningen kristen demokratisk samling tillhandahölls i vallokalerna genom valmyndigheternas försorg trots att partiet inte verkade under denna partibeteckning utan deltog i samverkan under partibeteckningen centerpartiet. Motionärerna föreslår att i 6 kap. 9 § vallagen införs ett tillägg om att tillhandahållandet skall ske "under förutsättning av partiets samtycke". Förslag om motsvarande ändring förs också fram i *motion K718* (c), del i yrkande 1, som behandlas under avsnitt 3. Registrering av partibeteckning.

I *motion 1985/86:K725* av Rune Thorén och Ulla Tillander (båda c) föreslås att utredning görs om möjligheterna att distribuera valsedlar till allmänheten tillsammans med röstkorten. I motiveringen anför motionärerna att partiernas distribution av valsedlar har blivit svårare och mer kostnadskrävande under de senare valen. Det finns risk att valmaterial drunknar i den strida floden av direktreklam.

Gällande regler, m. m.

Enligt 6 kap. 9 § skall väljarna för varje val ha tillgång till *partimarkerade valsedlar* för partier som vid det senaste riksdagsvalet fått mer än 1 % av rösterna i hela landet samt dessutom blanketter till valsedlar. Det är centrala valmyndigheten (riksskatteverket) som sörjer för att valsedlar tillhandahålls i lokal där röstning äger rum. Även lantbrevbärare bör medföra partimarkerade valsedlar.

Enligt vallagen, 7 kap. 4 §, bör centrala valmyndigheten på lämpligt sätt sprida *kännedom bland allmänheten* om tid och sätt för röstning och om de bestämmelser i övrigt som gäller för valet.

Valprövningsnämnden (VPN) prövade före valet 1985 besvär av kristen demokratisk samling (kds) över riksskatteverkets (RSV) beslut den 22 april 1985 att avslå en begäran från kds om att endast tillhandahålla partimarkerade valsedlar för partiet i landstings- och kommunfullmäktigval vid 1985 års allmänna val. VPN beslöt den 5 juni 1985 (dnr 12-1985) att lämna besvären utan bifall. Nämnden var ej enig. Tre ledamöter (Winberg, Fiskesjö och Blom) ansåg att besvären skulle bifallas.

Folkstyrelsekommittén överväger bl. a. frågor som sammanhänger med tillhandahållande av valsedlar.

5. Vallokaler, antal och öppethållande m. m.

I *motion 1985/86:K714* av Hugo Bergdahl och Lars Ernestam (båda fp) föreslås att antalet vallokaler bör reduceras. Motionärerna anser att då numera närmare hälften av de röstberättigade röstar på postanstalterna bör detta bl. a. av kostnadsskäl kunna leda till betydligt färre vallokaler. Motionärerna antar att varje indragen vallokal minskar kommunernas kostnader med 10 000—15 000 kr.

I *motion 1985/86:K715* av Rune Thorén (c) föreslås öppethållandet i

vallokalerna minskas från för närvarande tolv till nio timmar, vilket skulle medföra besparingar. Vidare föreslås att möjligheterna till s. k. ångerröstning på valdagen begränsas till senast kl. 12.00, vilket skulle underlätta sammanräkningsarbetet.

Gällande regler, m. m.

Enligt 8 kap. 1 § sker röstning på valdagen i vallokalen för ett valdistrikt där väljaren är upptagen i röstlängd. För den som är förhindrad finns möjlighet till poströstning. Vallokal skall enligt 9 kap. 1 § hållas öppen för röstning mellan klockan 8 och 20.

Vid röstning i vallokal antecknas enligt 9 kap. 3 § vallagen i röstlängden att väljaren röstat. Bestämmelsen om preliminär rösträkning i vallokal återfinns i 13 kap. Enligt 3 § inleds röstningen med att från valnämnden inkomna omslag (förtidsröster) bryts och granskas. Därvid kontrolleras bl. a. att väljarna inte röstat i vallokalen under valdagen. Om så skett läggs förtidsrösten åt sidan, vilket innebär att den i vallokalen avgivna "ångerrösten" skall gälla.

Folkstyrelsekommittén överväger bl. a. frågor som rör vallokaler, m. m.

6. Budröstning – vårdare

I *motion 1985/86:K707* av Bertil Fiskesjö m. fl. (c) föreslås att bestämmelserna om röstning med valsedelsförsändelse ändras såvitt gäller röstning med bud som är vårdare. Motionärerna anser att riskerna för fusk är för stora med nuvarande regler. Därför föreslås att det i vallagen införs en insnävning av begreppet vårdare till att avse de fall där ett vårdnadsförhållande verkligen föreligger. Gränsen bör gå vid de insatser som normalt görs av t. ex. en hemsamarit. Vidare bör vårdnadsförhållandet kunna styrkas inför röstmottagare. Arten av vårdnad bör anges på själva valsedelsförsändelsen, som skulle kunna möjliggöra en efterkontroll, vilket även kan bli ett preventivt skydd. I motionen framläggs förslag till lagändring i detta syfte.

Gällande regler, m. m.

Särskilda bestämmelser om röstning med valsedelsförsändelse återfinns i 11 kap. vallagen.

Enligt 3 § får väljare, som på grund av sjukdom, rörelsehinder eller hög ålder ej kan inställa sig i vallokalen lämna valsedel genom bud. Bud får den vara som är väljarens barn, barnbarn, fader eller moder eller syskon eller hans vårdare som fyllt 18 år. I nämnda paragraf finns också detaljföreskrifter om på vilket sätt valsedelsförsändelser skall anordnas. Då valsedelsförsändelse mottas skall valförrättaren kontrollera att försändelsen är i föreskrivet skick — 11 kap. 7 §. Bud som ej är känt av röstmottagaren är skyldigt att legitimera sig — 8 §.

Motionsyrkanden av samma innebörd har tidigare behandlats av riksdagen, senast våren 1985 (KU 1984/85:28). Då avslogs en likartad motion av

samma motionär under hänvisning till tidigare bedömning, varvid utskottet understrukit vikten av att budröstningsförfarandet och partiernas roll hålls klart isär och att det är av särskild betydelse att de som medverkar i röstningsförfarandet på vårdinstitutioner följer gällande regler. Det kunde enligt utskottet förutsättas att de politiska partierna kommer att verka för att de aktiva i det lokala valarbetet blir orienterade om gällande föreskrifter. I en reservation (m, c, fp) yrkades bifall till motionens lagförslag. Riksdagen följde utskottet.

7. Valhemligheten för handikappade, m. m.

I *motion 1985/86:K701* av Hans Dau och Göran Allmér (båda m) föreslås att det skall åläggas riksskatteverket att i sin handledning klart uttala att i varje vallokal en av valskärmarna skall vara så utformad att den kan användas av rullstolsbundna och rörelsehindrade så att dessa tillförsäkras full frihet från insyn när de skall lägga in sina valsedlar i valkuvert. Riksdagen bör ge regeringen detta till känna.

I *motion 1985/86:K720* av Elisabeth Fleetwood m. fl. (m) föreslås att det uppdras åt riksskatteverket att utreda möjligheten av att förse valsedlarna med resp. partiers partibeteckningar i punktskrift. Enligt motionärerna har det från synskadade och deras organisationer framförts farhågor för eventuella manipulationer i samband med allmänna val.

Gällande regler, m. m.

Allmänna bestämmelser om röstningen återfinns i 8 kap. vallagen. Enligt 10 § skall röstningen äga rum inför öppna dörrar. I lokal där röstning ägt rum skall finnas ett lämpligt antal avskilda platser där väljaren utan insyn kan lägga in sina valsedlar i valkuvert. För ordningens upprätthållande i vallokal svarar valförrättare eller röstmottagare.

Enligt *RSV:s valhandledning* del 10 s. 4 bör i vallokal valskärmarna vara så placerade att de är skyddade från insyn och att det är lätt att avgöra om de är upptagna eller inte.

För poströstning finns *särskilda anvisningar utgivna av postverket* inför varje val. Enligt dessa, avsnitt 12. Avskild plats för iläggning av valsedlar, s. 33, skall väljare till skydd för valhemligheten kunna lägga in valsedel i valkuvert på enskild plats. Det är en absolut skyldighet för postkontoren och postställena att se till att sådan avskild plats, som är tillfredsställande avskärmad, finns under *hela* poströstningsperioden. Där rörelsehindrade väljare kan väntas poströsta kan särskild valskärm (art. nr. 66820) placeras ut. Inom RSV övervägs för närvarande frågor om förbättrad service åt handikappade.

8. Röstning på postanstalt

I *motion 1985/86:K705* av Birthe Sörestedt m. fl. (s) föreslås att det görs en översyn av systemet med röstning på postanstalt och av rutinerna för hantering av poströsterna. I motionen erinras om att poströstandet ökat kraftigt och uppgår nu till över 2 miljoner. Motionärerna anser att det bör utredas vilka möjligheter som finns att ånyo förmå väljarna att rösta i vallokal. Det primära bör då vara att göra vallokalerna mer lättillgängliga. Poströstning i hemorten på valdagen kan enligt motionärerna anses innebära att röstningen försvåras då möjligheten till röstning i vallokal finns. Vidare föreslås i motionen att vallagen anpassas så att fler kommuner tillämpar systemet med posten som ansvarig för sortering av förtidsröster. Ett sådant system, som blivit allt vanligare, innebär snabbare och säkrare hantering.

Gällande regler, m. m.

Särskilda bestämmelser om röstning på postanstalt finns i 10 kap. vallagen. Poströstning får ske på varje postanstalt fr. o. m. den tjugofjärde dagen före valdagen samt på valdagen.

I 12 kap. vallagen finns särskilda regler om behandlingen av röster som avgivits på postanstalt.

RSV och postverket samverkar inför valen om övergripande frågor. Inför varje val samråder också valnämnd lokalt med postverket om i vilken utsträckning särskild sorterings- och distributionsservice skall ske.

RSV har i sin utvärdering av 1985 års val i ett särskilt avsnitt redovisat erfarenheter av poströstningen och dess kostnader. Bl. a. förordas att poströstning kan avslutas några dagar före valdagen.

Folkstyrelsekommittén överväger frågor om förtidsröstning, m. m.

9. Partimärkta valsedlar vid kyrkofullmäktigval, postservice, proportionalitet

I *motion 1985/86:K702* av Rolf Lindström m.fl. (s) föreslås att åtgärder vidtas så att det i vallagen för kyrkofullmäktigval införs bestämmelser som ser till att partimarkerade valsedlar tillhandahålls på postanstalt där poströstning pågår. Enligt motionärerna visar erfarenheterna från det senaste kyrkofullmäktigvalet att det förhållandet att partimarkerade valsedlar inte fanns tillgängliga på poststationerna var negativt för fullföljandet av valhandlingen.

I *motion 1985/86:K711* av Margareta Andrén (fp) föreslås att posten borde ges möjligheter att förbättra sin service vid kyrkofullmäktigvalen. Partier och övriga i valet verkande grupper bör få möjligheter att själva lägga ut valsedlar på postkontoren. Skyltning om pågående poströstning bör också ske.

I *motion 1985/86:K712* av Mats O Karlsson och Gunnar Thollander (båda s) föreslås att lagen om val av kyrkofullmäktige ändras så att valresultatet medför en partipolitiskt rättvis kyrkofullmäktigförsamling. Motionärerna hänvisar till att de nuvarande reglerna ibland innebär att valet sker i enmansvalkretsar eftersom varje församling skall utgöra en egen valkrets.

Effekten illustreras med förhållandena i Enköpings kyrkliga samfällighet som består av 19 församlingar. Av de 49 mandaten fördelas 23 i tätorten, 3 i den näst största församlingen, 2 mandat vartdera fördelas i 6 församlingar, och 11 församlingar är enmansvalkretsar. Genom samverkan mellan de borgerliga partierna tillfaller enligt motionärerna nästan självklart enmansvalkretsarna detta block. Detta förhållande inverkar menligt på valdeltagandet från andra partier. Enligt motionärerna är det tydligt att valsystemet motverkar ett rättvist demokratiskt utslag.

Gällande regler, m. m.

Enligt lagen om kyrkofullmäktigval (1972:704) skall varje församling utgöra en valkrets vid val av fullmäktige. Gäller valet kyrklig samfällighet skall varje i samfälligheten ingående församling utgöra en valkrets. Flera församlingar kan utgöra en valkrets, vilket förutsätter särskilt beslut av regeringen.

Enligt 4 a § skall en ledamot väljas i varje församling i en kyrklig samfällighet. Av det återstående antalet ledamöter skall i varje församling väljas en ledamot för varje gång som antalet röstberättigade i församlingen är jämnt delbart med det tal som erhålls, när antalet röstberättigade i samfälligheten delas med det återstående antalet ledamöter i samfällighetens fullmäktige. Vidare finns föreskrifter om tillämpning av överskottstal.

Val av kyrkofullmäktige hålls den tredje söndagen i oktober.

Folkstyrelsekommittén har att enligt sina direktiv se över de kyrkliga valen.

10. Utjämningsmandat i valkretsindelad kommun och 3-procentsspärren vid landstingsval

I *motion 1985/86:K703* av Bengt Silfverstrand och Birthe Sörestedt (båda s) föreslås att folkstyrelsekommittén får i tilläggsuppdrag att göra en översyn av valsystemet vid kommunala val. I motionen anförs skäl för att införa utjämningsmandat och småpartispärr i kommunala val. Utöver det utredningsuppdrag som hösten 1984 gavs åt folkstyrelsekommittén att se över valsystemet i stort borde även det kommunala valsystemet ses över.

I *motion 1985/86:K704* av Sten Andersson i Malmö (m) föreslås att riksdagen ändrar vallagen så att i lagen införs regler om utjämningsmandat vid kommunfullmäktigval. Motionären anser vidare att det är en fördel att även i kommunfullmäktigval ha en spärr mot små partier som blommar upp något eller några korta år. För kommun med fler än en valkrets bör ett system med fasta mandat och utjämningsmandat införas enligt den modell som gäller vid landstingsval.

I *motion 1985/86:K617* av Rune Thorén och Ulla Tillander (båda c) föreslås att det införs ett system med fasta mandat och utjämningsmandat för valkretsindelad kommun enligt samma modell som vid landstingsvalen.

I *motion 1985/86:K719* av Alf Svensson (c) föreslås dels (*yrkande 1*) att nuvarande 3-procentsspärr för val till landsting avskaffas, dels (*yrkande 2*) att ett system med utjämningsmandat utan procentspärr vid val till kommunfullmäktige införs. Motionären anför att det är viktigt för tilltron till det

representativa systemet att de valda politiska organen så nära som möjligt speglar den medborgaropinion som kommit till uttryck i valet.

Gällande regler, m. m.

Enligt 2 kap. 9 § vallagen skall kommun indelas i valkretsar om det i kommunen finns fler än 24 000 röstberättigade invånare eller om det för kommunen skall utses minst 51 fullmäktige. Om antalet röstberättigade invånare överstiger 6 000 får dock kommun indelas i valkretsar. Även mindre kommun kan få valkretsindelning om synnerliga skäl föreligger. Valbarheten är ej inskränkt inom valkrets. Det är kommunfullmäktige som beslutar om valkretsindelning, vars beslut dock skall fastställas av länsstyrelsen.

Enligt 14 kap. 15 a § är endast parti som har fått minst 3 % av rösterna i hela landstingskommunen berättigat att delta i fördelningen av mandaten i landstinget.

1983 års demokratiberedning (C 1983:03) som avslutat sitt arbete under år 1985 har bl. a. enligt tilläggsdirektiv (Dir. 1983:44) haft att pröva frågan om förbättrad proportionalitet vid val av kommunfullmäktige i valkretsindelade kommuner.

I direktiven anförde civilministern följande:

I betänkandet (SOU 1980:45) Översyn av vallagen 2 föreslog 1978 års vallagskommitté att minimiantalet mandat per valkrets i kommunfullmäktigvalen skulle höjas från 15 till 20 för att få en bättre proportionalitet i varje valkrets och i fullmäktige som helhet. I den proposition som lades fram på grundval av betänkandet (prop. 1980/81) fanns emellertid inte något sådant förslag. Skälet härtill var att det under frågans beredning i regeringskansliet hade visat sig att det inte gick att uppnå bredare enighet om förslaget (prop. s. 38). Riksdagen ansåg emellertid att förnyade försök borde göras för att åstadkomma en lösning av frågan om bättre proportionalitet vid val av kommunfullmäktige i kommuner som är indelade i valkretsar.

Riksdagen uttalade att regeringen borde ta upp frågan med sikte på att ett förslag skulle läggas fram för riksdagen i god tid före 1985 års val (KU 1980/81:26 s. 28, rskr 392). Riksdagen har nyligen erinrat om sitt tidigare uttalande och betonat vikten av skyndsamhet (KU 1982/83:9 s. 37).

Beredningen bör pröva frågan om förbättrad proportionalitet vid val av kommunfullmäktige i kommuner som är indelade i valkretsar.

Beredningens överväganden bör presenteras under år 1983 så att eventuella lagändringar kan genomföras till 1985 års val.

Beredningen stannade för att inte föreslå införande av ett system med utjämningsmandat. Ställningstagandet redovisas i en särskild PM.

Folkstyrelsekommittén, som har att göra översyn av vissa valfrågor, behandlar inte frågor om proportionaliteten i de kommunala valen.

Riksdagen har behandlat motioner om utjämningsmandat vid kommunfullmäktigval vid flera tillfällen, senast hösten 1983 (KU 1983/84:11). Utskottet anförde i denna del följande:

Vid 1980/81 års riksmöte behandlades motioner vari föreslogs ändringar i valsystemet vid kommunfullmäktigval i syfte att uppnå bättre proportionalitet (KU 1980/81:26). Utskottet föreslog att regeringen skulle ta upp frågan

till förnyad prövning. Med anledning av riksdagens ställningstagande 1981 har regeringen i direktiven till 1983 års demokratiberedning uttalat att beredningen bör pröva frågan om förbättrad proportionalitet i kommuner som är indelade i valkretsar. Utskottet finner med anledning härav inte anledning att riksdagen tar något ytterligare initiativ i frågan.

Frågan om 3-procentsspärren vid val av landstingsledamöter har behandlats av riksdagen med anledning av motioner vid flera tillfällen, senast hösten 1983 (KU 1983/84:11), då en motion (vpk) om slopande av spärren avslogs. Utskottet ansåg att riksdagen inte då borde inta någon annan ståndpunkt under hänvisning till tidigare ställningstaganden i spärrfrågan.

11. Valkretsindelningen i Malmöhus län

I *motion 1985/86:K708* av Knut Wachtmeister m. fl. (m) föreslås att riksdagen beslutar om sådan ändring av vallagen att valkretsindelningen i Malmöhus län skall ske enligt de principer som föreslogs av personvals- och valkretsindelningen, men som ej kommit att genomföras. Motionärerna anser att den nuvarande indelningen med fyrstadskretsen resp. det övriga länet inte är tillfredsställande.

Gällande regler, m. m.

För val till riksdagen är riket indelat i 28 valkretsar. I de flesta fall utgör länet en valkrets. Enligt 2 kap. 1 § vallagen utgör Malmö, Helsingborg, Landskrona och Lunds kommuner en valkrets (fyrstadskretsen) och Malmöhus län i övrigt en valkrets. Centrala valmyndigheten (riksskatteverket) fastställer antalet fasta valkretsmandat i varje valkrets.

Personvals- och valkretsutredningen (Ju 1974:19) föreslog 1977 att valkretsindelningen i Malmöhus län borde ändras så att det skapades tre nya geografiskt sammanhängande valkretsar. Sedan denna kommitté avslutat sitt arbete tillkallade regeringen hösten 1979 en *särskild utredare* för att arbeta vidare med frågan. Utredaren förordade en ny indelning som borde bygga på enheter som är geografiskt sammanhängande.

Regeringen beslöt i mars 1981 att lägga utredningsförslaget till handlingarna. Som motivering anfördes i protokollet att beslut i frågor som rör valsystemet bör fattas i största möjliga enighet. Vid beredningen av ärendet i regeringskansliet, under vilken kontakt även hade tagits med företrädare för oppositionen, hade det visat sig att någon sådan enighet inte kunde uppnås.

Folkstyrelsekommittén har enligt direktiven (1984:23) bl.a. att ta upp frågor om personval och mindre valkretsar till förnyat övervägande. Motioner av samma innebörd som den nu aktuella har avslagits vid flera tillfällen under senare år, senast hösten 1984 och då med hänvisning till pågående arbete i folkstyrelsekommittén.

12. Rösträtt i riksdagsval för utländska medborgare

I *motion 1985/86:K706* av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås att riksdagen hos regeringen hemställer att förslag om rösträtt för invandrare i riksdagsval oberoende av medborgarskap snarast föreläggs riksdagen. I motiveringen hänvisas till den debatt i frågan som förts under en följd av år.

Gällande regler, m. m.

Enligt 3 kap. 2 § RF tillkommer rösträtt vid val till riksdagen svensk medborgare som är bosatt i riket. I fråga om rösträtt för svenska medborgare som är bosatta utomlands hänvisas i nämnda paragraf till bestämmelser i vanlig lag. Dessa bestämmelser finns i 4 kap. 11 § vallagen.

1983 års rösträttskommitté hade enligt sina direktiv bl. a. att överväga om rösträtten för invandrare som inte är svenska medborgare kunde utvidgas till att gälla också vid riksdagsvalen. Kommittén, som inte var enig, föreslog att nordiska medborgare skulle ges rösträtt under samma förutsättningar som gäller i de kommunala valen. De borgerliga ledamöterna ansåg att kravet på svenskt medborgarskap skulle stå kvar. Vpk-ledamoten ville att alla utländska medborgare som uppfyller kvalifikationerna för kommunal rösträtt också skulle få rösträtt i riksdagsval.

Rösträttskommitténs förslag kommer enligt vad regeringen uttalat inte att läggas som grund för någon proposition. I mars 1985 beslöt regeringen att tillsätta en parlamentarisk kommitté som skall utreda frågan om dubbla medborgarskap (Dir. 1985:11), *medborgarskapskommittén*. Syftet med utredningen är att ta ställning till om dubbla medborgarskap kan accepteras i större utsträckning. I vad avser rösträtt för utländska medborgare anförs i direktiven följande:

Rösträttskommitténs majoritet föreslog att nordiska medborgare som bott en viss tid i Sverige skulle få rösträtt vid riksdagsval. Förslaget mötte emellertid stark kritik vid remissbehandlingen och har därför inte lett till någon proposition.

I samband med rösträttskommitténs arbete framfördes från olika håll som en möjlighet att öka den politiska rättvisan, såväl mellan olika invandrare som mellan invandrare och svenskar, att man skulle kunna underlätta för här bosatta utländska medborgare att bli svenska medborgare.

Jag vill i detta sammanhang också framhålla att fullständiga politiska rättigheter för alla invånare i ett land inte bara är en fråga om rättvisa åt den enskilde. Det bör även ligga i de berörda staternas intresse att tillse att befolkningen i landet i så stor utsträckning som möjligt kan åtnjuta fulla demokratiska fri- och rättigheter.

Utredningen bör i huvudfrågorna lämna en redovisning under hösten 1986.

Riksdagen har behandlat motioner i denna fråga under de senaste riksmötena. I sitt betänkande KU 1985/86:5 hänvisade utskottet till det genomförda och pågående utredningsarbetet och avstyrkte aktuella motioner under hänvisning till den fortsatta beredningen. I en reservation (vpk) yrkades bifall till motion om utvidgad rösträtt. Riksdagen följde utskottet.

I *motion 1985/86:K710* av Per-Olof Strindberg (m) föreslås att riksdagen hos regeringen begär förslag till brevröstning som ett komplement till röstning på svenska beskickningar och konsulat. Motionären anser att många svenska medborgare som är på resa eller bosatta i utlandet har svårt att utöva sin rösträtt på grund av de långa avstånden till svensk utlandsmyndighet. Vidare borde informationen förbättras beträffande brevröstning som sker av svenskar i Västtyskland i syfte att nedbringa antalet kasserade brevröster.

I *motion 1985/86:K724* av Birgit Friggebo m. fl. (fp) föreslås att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring av vallagen beträffande utlandsröstning att röstmottagningsställen i större utsträckning kan anordnas på platser där större grupper svenskar befinner sig. Motionärerna anser vidare att det finns skäl att överväga formerna för de administrativa besluten om på vilka platser röstmottagningsställen skall anordnas.

I *motion 1985/86:K727* av Hans Nyhage (m) föreslås att riksdagen hos regeringen begär förslag om sådan ändring i vallagen att brevröstning kan användas generellt för svenskar i utlandet. Motionären anser vidare att informationen till utlandssvenskarna måste förbättras.

Gällande regler; m. m.

Bestämmelser om röstning hos utlandsmyndighet återfinns i 10 kap. 7—11 §§ vallagen. När val skall förrättas bestämmer centrala valmyndigheten efter samråd med utrikesdepartementet hos vilka svenska utlandsmyndigheter röstning skall äga rum. Röstning får börja tidigast den tjugofjärde dagen före valdagen och så länge att avgivna valsedlar kan beräknas vara centrala valmyndigheten till handa senast klockan 12.00 dagen före valdagen.

Riksdagen behandlade våren 1985 (KU 1984/85:28) en motion om brevröstning som ett komplement till röstning hos utlandsmyndighet. I sitt yttrande lämnade utskottet en utförlig redovisning av frågor om utlandsröstningen och RSV:s erfarenheter i denna del av 1982 års val. Utskottet anförde följande:

RSV har i den tidigare nämnda promemorian om erfarenheterna av 1982 års val behandlat försöksverksamheten med brevröstning. RSV konstaterar att det administrativt inte utgör något större problem att hantera brevröstningen. Andelen underkända brevröster blev dock stor (11 %). Erfarenheterna av brevröstningen vid 1982 års val har även utvärderats av 1983 års rösträttskommitté. Kommittén har också tagit upp den principiella frågan om brevröstningen skall användas mera generellt i framtiden.

Kommittén konstaterade att en utvidgad användning av brevröstningsförfarandet skulle innebära att det blev praktiskt genomförbart för fler personer som vistas utomlands att delta i de svenska valen. Det skulle dock medföra att många väljare började använda denna röstningsmetod i stället för att utnyttja det säkra och väl utvecklade förfarandet att rösta hos utlandsmyndigheterna. Därigenom skulle antalet underkända röster öka. De vinster som ett utvidgat brevröstningsförfarande skulle kunna ge i form av ökade möjligheter att delta i valen uppvägde enligt kommitténs mening inte de ökade riskerna för att röster skulle underkännas. Kommittén fann därför inte tillräckliga skäl föreligga för att föreslå att brevröstning införs permanent.

Frågan om brevröstning har som tidigare framgått behandlats även i den nu aktuella propositionen 1984/85:119, varvid föredragande departementschefen har förklarat att det inte föreligger några avgörande praktiska hinder mot att utnyttja brevröstningsmetoden även i fortsättningen. Liksom kommittén anser han dock att det inte finns skäl att generellt införa ett förfarande med brevröstning för röstberättigade som är bosatta utomlands eller som av någon annan anledning vistas utomlands i samband med ett val.

Inte heller enligt utskottets mening bör en generell möjlighet till brevröstning införas. Såsom rösträttskommittén framhållit uppväger de vinster i form av ett ökat valdeltagande som en utvidgning av möjligheterna till brevröstning skulle kunna medföra inte riskerna av ett ökat antal underkända röster. Brevröstningsförfarandet bör därför även fortsättningsvis användas endast i de fall då röstning vid svenska utlandsmyndigheter inte kan genomföras i något visst land. Utskottet avstyrker med det anförda motion 1984/85:400.

I en reservation (m) yrkades bifall till motionskravet på utvidgning av brevröstningsmöjligheten. Riksdagen följde utskottet.

RSV har i sin utvärdering av erfarenheter från 1985 års allmänna val redovisat följande beträffande brevröstningen:

Vid uppföljningen efter 1982 års val där brevröstning skedde för första gången kunde RSV konstatera att andelen brevröster, som underkänts var betydligt större än andelen underkända övriga förtidsröster, där röstmottagare medverkat. Till 1985 års val omarbetades det informationsblad, som åskådliggör för väljaren hur en korrekt brevröst skall anordnas.

Vid 1982 års val avgavs 2 157 brevröstningsförsändelser varav 11 % underkändes och vid 1985 års val 2 235 varav 8 % underkändes. Granskningen av de underkända rösterna visar i stort sett samma resultat som efter förra valet. De vanligaste felorsakerna är att röstkort saknas eller att ytterkuvert varit felaktigt eller bristfälligt ifyllt.

Enligt RSV:s bedömning är andelen underkända brevröster fortfarande otillfredsställande stor. Såvitt RSV emellertid kan se finns det små möjligheter att ytterligare minska andelen än med genomgripande förenklingar i lagen om brevröstning.

RSV har även i sin utvärdering lämnat uppgifter om vissa åtgärder i syfte att förbättra informationen till utlandssvenskar, främst i de nordiska grannländerna.

14. Väljarundersökningar

I *motion 1985/86:K716* av Göran Magnusson och Berit Oscarsson (båda s) föreslås att riksdagen hos regeringen begär att en undersökning görs om väljarundersökningars påverkan på valresultatet. Motionärerna hänvisar till den debatt som förts om på vilket sätt opinionsundersökningar, som publiceras nära valdagen, kan ha styrande inverkan på väljarna.

Motioner i likartat syfte har behandlats av riksdagen vid flera tillfällen, senast hösten 1983 (KU 1983/84:11). Utskottet anförde bl. a. följande:

Utskottet behandlade vid 1981/82 års riksmöte en motion med ett likartat krav. Utskottet som avstyrkte motionen anförde att frågan även har tryckfrihetsrättsliga aspekter och att riksdagen inte utan lagstiftning kan ge bindande direktiv i frågan. Enligt utskottet vore det olämpligt att med förbigående av den beslutsform som anvisas i regeringsformen göra uttalanden angående publicering av väljaropinionsundersökningar på sätt som föreslogs i motionen. Den nu aktuella motionen föranleder inte utskottet att ändra ståndpunkt varför utskottet under hänvisning till den tidigare redovisade motiveringen avstyrker motion 1982/83:157, yrkande 2.

Utskottet

I vissa motioner tas bl. a. upp frågor rörande *vallagstiftningen*. Det gäller registrering och skydd av partibeteckningar, förtidsröstning, valsedelshantering, vallokalers öppethållande, vissa frågor rörande kyrkofullmäktigval samt valkretsindelningen i Malmöhus län. Dessa frågor är aktuella i folkstyrelsekommittén som beräknas avlämna sitt slutbetänkande i början av nästa år. I sammanhanget skall erinras om att kommittén enligt sina ursprungliga direktiv bl. a. har att överväga valkretsfrågor och kyrkofullmäktigvalens utformning. Genom tilläggsdirektiv i december 1984 fick kommittén sitt uppdrag vidgat till att mer allmänt se över valsystemets utformning. Bl. a. skall frågor rörande den s. k. småpartispärren utvärderas och analyseras mot bakgrund av förhållandena vid 1985 års riksdagsval. Kommittén förutsätts också ha möjlighet att överväga systemet med utjämningsmandat och mandatens fördelning i riksdagsval. Kommitténs uppdrag vidgades ytterligare i juni 1986 med anledning av att regeringen då överlämnade delar av riksskatteverkets (RSV) promemoria Erfarenheter m. m. från 1985 års allmänna val för beaktande i kommitténs fortsatta arbete. RSV:s förslag avser frågor rörande den fria nomineringsrätten och begreppet "parti", registrering av partibeteckning och anmälan av kandidater, förtidsröstning, poströstning och brevröstning samt frågor rörande kyrkofullmäktigval. RSV har även behandlat frågan om valsamverkan, möjligheten att utnyttja annans partibeteckning, ansökningsförfarande vid registrering av partibeteckning och vissa informationsfrågor till utlandssvenskar.

Frågor om partibeteckningar tas upp i motionerna K623 av Börje Stensson (fp), 709 av Anita Johansson och Oskar Lindkvist (båda s), 717 av Nils T Svensson (s), 718 yrkande 2, av Alf Svensson (c) och 726 av Sten Sture Paterson (m). I motionerna K722 av Birger Hagård (m) och 725 av Rune Thorén och Ulla Tillander (båda c) aktualiseras förslag rörande tillhandahållande och distribution av valsedlar. Frågor om antalet vallokaler och öppethållandetider samt dubbelröstning tas upp i motionerna K714 av Hugo Bergdahl och Lars Ernestam (båda fp) och 715 av Rune Thorén (c). Frågor om begränsning av poströstandet behandlas i motion K705 av Birthe Sörestedt m. fl. (c). Motionerna K702 av Ralf Lindström m. fl. (s), 711 av Margareta Andrén (fp), och 712 av Mats O Karlsson och Gunnar Thollander

(båda s) innehåller synpunkter på kyrkofullmäktigvalen med avseende på partimarkerade valsedlar, utläggning av valsedlar och proportionalitetsfrågor i kyrkliga samfälligheter. Frågor om brevröstningen som komplement till röstning hos utlandsmyndighet, röstmottagningsställen och information till utlandssvenskar tas upp i motionerna K710 av Per-Olof Strindberg (m), 724 av Birgit Friggebo m. fl. (fp) och 727 av Hans Nyhage (m). I motion K708 av Knut Wachtmeister m. fl. (m) framläggs förslag om ändring av valkretsindelningen i Malmöhus län.

Samtliga dessa frågor innefattas i folkstyrelsekommitténs uppdrag. Utskottet får för sin del hänvisa till det pågående utredningsarbetet och den fortsatta beredning som därefter kommer att följa. Med det anförda får motionerna K623, 702, 705, 708, 710, 711, 712, 714, 715, 717, 724, 725, 726 och 727 anses besvarade. Motionerna K709, 718 yrkande 2 och 722, i vilka konkreta lagförslag lagts fram, avstyrks.

I motion K718 av Alf Svensson, yrkande 1, föreslås att vallagen ändras så att den medger *kartellregistrering* och kartellbeteckning för val till riksdagen. Även här kan folkstyrelsekommitténs överväganden komma att beröra den i motionsyrkandet aktualiserade frågan. Utskottet anser emellertid mot bakgrund av kommitténs direktiv att motionsyrkandet bör avslås.

Frågor om förbättrad *valservice åt handikappade* i syfte att förstärka valhemligheten tas upp i motionerna K701 av Hans Dau och Göran Allmér (båda m) och 720 av Elisabeth Fleetwood m. fl. (m). I motion 701 förordas att riksskatteverket i sin handledning för valfunktionärer skall uttala att det i varje vallokal skall finnas valskärmar så utformade att rullstolsbundna kan rösta utan insyn. I motion 720 föreslås att möjligheterna att förse partimarkerade valsedlar med punktskrift för synskadade utreds.

Som framgår av utskottets redovisning i recitavsnittet innebär gällande föreskrifter i vallagen att väljare utan insyn skall kunna lägga in sina valsedlar i valkuvert. Denna föreskrift är av central betydelse, och det är angeläget att de lokala valmyndigheterna säkerställer att insynsskyddade platser finns och då särskilt beaktar de handikappades särskilda behov. I de anvisningar som utfärdas av postverket före varje val har man också uppmärksammat de rörelsehindrades behov och föreskrivit att särskilt anpassad valskärm placeras ut i lokal där rörelsehindrade väljare kan väntas poströsta. Enligt vad utskottet erfarit förbereder man inom RSV:s valsektion uppläggningen av information och utbildning inför nästa allmänna val. Frågan om bättre tillgång till lättillgängliga platser för rörelsehindrade kommer då att tas upp. Ett problem är att många av vallokalerna över huvud taget inte är särskilt handikappanpassade. Flertalet rörelsehindrade röstar dock enligt RSV på posten. Inom RSV handlägger man för närvarande en framställning från unga synskadade om möjligheten till punktskrift på valsedlar. Med anledning härav undersöks för närvarande möjligheterna att ordna sådana valsedlar. Frågan rymmer tekniska komplikationer, och även de ekonomiska konsekvenserna måste analyseras. De åtgärder som således redan är under övervägande inom RSV innebär att syftet med motionerna i allt väsentligt är tillgodosett. Utskottet vill för sin del understryka betydelsen av att ytterligare åtgärder vidtas för att underlätta för de handikappade att utöva sin rösträtt med bevarad valhemlighet. Något särskilt uppdrag till regeringen anser

utskottet emellertid inte erforderligt. Motionerna får anses besvarade med vad utskottet anfört.

Frågan om *röstning genom bud som är vårdare* tas upp i motion K707 av Bertil Fiskesjö m. fl. (c). Motionärerna anser att riskerna för fusk är för stora med nuvarande regler och föreslår därför en sådan ändring i vallagen att begreppet vårdare definieras till att avse endast de fall där ett egentligt vårdnadsförhållande föreligger. Vidare bör vårdnadsförhållandet kunna styrkas inför röstmottagare.

Motionsyrkanden av samma innebörd har tidigare behandlats av riksdagen, senast våren 1985 (KU 1984/85:28). Då avslogs en likartad motion under hänvisning till tidigare bedömning, varvid utskottet understrukit vikten av att budröstningsförfarandet och partiernas roll hålls klart i sär och att det är av särskild betydelse att de som medverkar i röstningsförfarandet följer gällande regler. Utskottet förutsatte att de politiska partierna kommer att verka för att de aktiva i det lokala valarbetet blir orienterade om gällande föreskrifter. Utskottet vill ånyo understryka vikten av att föreskrifterna om budröstning följs mycket noga; av särskild betydelse att den information som lämnas av centrala valmyndigheten såväl till valförrättare som till allmänheten är så klarläggande som möjligt. Utskottet anser emellertid inte att det finns skäl till ändring av den nuvarande utformningen av vallagens föreskrifter i denna del. Motion K707 avstyrks följaktligen.

Frågor om *proportionaliteten i det kommunala valsystemet* tas upp i motionerna K617 av Rune Thorén och Ulla Tillander (båda c), 703 av Bengt Silfverstrand och Birthe Sörestedt (båda s), 704 av Sten Andersson i Malmö (m) och 719 av Alf Svensson (c). I de tre förstnämnda motionerna föreslås ett införande av utjämningsmandat med småpartispärr vid val i valkretsindelad kommun. I motion 719 föreslås dels att nuvarande 3-procentsspärr för val av landsting slopas, dels att ett system med utjämningsmandat utan småpartispärr införs för valkretsindelade kommuner.

Riksdagen har vid flera tillfällen tidigare behandlat liknande motioner. Vid 1980/81 års riksmöte beslöt riksdagen att hos regeringen begära att frågan om proportionaliteten i de kommunala valen skulle tas upp till förnyad prövning. Detta skedde genom ett uppdrag till 1983 års demokratiberedning, som avslutade sitt arbete år 1985. Beredningen stannade för att förorda att nuvarande valsystem vid kommunfullmäktigvalen bör tillämpas tills ytterligare erfarenheter vunnits. Beredningen var inte enig. Tre ledamöter reserverade sig till förmån för ett system med utjämningsmandat. I motiveringen anförde majoriteten att de studier som gjorts visar att det nuvarande systemet fyller högt ställda krav på proportionalitet. En övergång till ett valsystem med fasta valkretsmandat och utjämningsmandat skulle endast medföra vissa smärre förbättringar vad gäller proportionaliteten. Demokratiberedningens förslag i denna del bereds för närvarande inom civildepartementet.

Utskottet anser att den nämnda beredningen bör avvaktas. Utskottet avstyrker följaktligen motionerna K617, 703, 704 och 719 yrkande 2.

Riksdagen har även tidigare behandlat och avstyrkt motioner om slopande av *3-procentsspärren för val av landstingsledamöter*, senast hösten 1983. Utskottet vidhåller sin tidigare bedömning av frågan och anser att riksdagen

inte bör ändra sitt ställningstagande i spärrfrågan. Motion 719, yrkande 1 avstyrks sålunda.

I motion K706 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer att förslag om *rösträtt i riksdagsval för invandrare som ej är svenska medborgare* snarast föreläggs riksdagen. I motionen hänvisas bl. a. till det utredningsarbete som företagits i frågan av 1983 års rösträttskommitté. Kommittén, som inte var enig, föreslog att nordiska medborgare skulle ges rösträtt under samma förutsättningar som gäller i de kommunala valen. De borgerliga ledamöterna ansåg att kravet på svenskt medborgarskap skulle stå kvar. Vpk-ledamoten ansåg att alla utländska medborgare som uppfyller kvalifikationerna för kommunal rösträtt också skulle få rösträtt i riksdagsval. Kommitténs förslag lades inte till grund för någon proposition till riksdagen. Enligt regeringens bedömning borde frågor om s. k. dubbelt medborgarskap utredas. Denna utredning, medborgarskapskommittén (A 1985:01), tillsattes i mars 1985. Med hänvisning härtill avstyrks motion K706.

I motion K716 av Göran Magnusson och Berit Oscarsson (båda s) föreslås att en undersökning görs om hur *väljarundersökningar* som presenteras nära inpå valen kan inverka på valresultatet. Motionärerna hänvisar till den debatt som förts i denna fråga i anslutning till de senaste valen.

Riksdagen avslog på utskottets förslag vid 1983/84 års riksmöte en motion med samma syfte (KU 1983/84:11). Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att frågor om publiceringsbegränsningar av opinionsundersökningar behandlats i en skrift av forskningsrådsnämnden, Makten över opinionen (Källa/23, 1986). Av denna framgår bl. a. att frågor om begränsningar i publicering av opinionsundersökningar undersökts inom Europarådet 1983. De slutsatser som då gjordes var bl. a. att reglering och kontroll inte bedömdes som lämpliga åtgärder. Det fick förutsättas att medlemsstaterna själva kunde finna lösningar av frågan.

Utskottet avstyrker motionen under hänvisning till den i regeringsformen stadgade yttrande- och informationsfriheten.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *vallagstiftningen*

a) att riksdagen förklarar motionerna 1985/86:K623, 1985/86:K702, 1985/86:K705, 1985/86:K708, 1985/86:K710, 1985/86:K711, 1985/86:K712, 1985/86:K714, 1985/86:K715, 1985/86:K717, 1985/86:K724, 1985/86:K725, 1985/86:K726 och 1985/86:K727 besvarade med vad utskottet anfört,

b) att riksdagen avslår motionerna 1985/86:K709, 1985/86:K718 yrkande 2 och 1985/86:K722,

2. beträffande *kartellbeteckning*

att riksdagen avslår motion 1985/86:K718 yrkande 1,

3. beträffande *valservice åt handikappade*

att riksdagen förklarar motionerna 1985/86:K701 och 1985/86:K720 besvarade med vad utskottet anfört.

4. beträffande *röstning genom bud som är vårdare*
att riksdagen avslår motion 1985/86:K707,

5. beträffande *proportionaliteten i det kommunala valsystemet och 3-procentsspärren vid landstingsval*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:K617, 1985/86:K703, 1985/86:K704 och 1985/86:K719,

6. beträffande *rösträtt i riksdagsval för invandrare som ej är svenska medborgare*
att riksdagen avslår motion 1985/86:K706,

7. beträffande *väljarundersökningar*
att riksdagen avslår motion 1985/86:K716.

Stockholm den 2 december 1986

På konstitutionsutskottets vägnar

Olle Svensson

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Wivi-Anne Cederqvist (s), Kurt Ove Johansson (s), Birgit Friggebo* (fp), Bertil Fiskesjö (c), Sture Thun (s), Hans Nyhage (m), Anita Modin (s), Sören Lekberg (s), Börje Stensson (fp), Gunnar Björck i Värmdö (m), Torgny Larsson (s), Bengt Kindbom (c) och Nils Berndtson* (vpk).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

1. Vallagstiftningen – utlandsröstning (mom. 1)

Anders Björck (m), Birgit Friggebo (fp), Hans Nyhage (m), Börje Stensson (fp), Gunnar Björck i Värmdö (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Samtliga dessa" och slutar med "anses besvarade" bort ha följande lydelse:

Samtliga dessa frågor innefattas i folkstyrelsekommitténs uppdrag, och i flertalet motioner bör det fortsatta beredningsarbetet kunna avvaktas. I tre motioner tas frågor om utlandsröstningen upp. I motion 1985/86:K710 av Per-Olof Strindberg (m) och 1985/86:K727 av Hans Nyhage (m) föreslås att brevröstning skall införas som ett allmänt komplement till röstning hos utlandsmyndigheter. I motion 1985/86:K724 av Birgit Friggebo m. fl. (fp) föreslås att röstmottagningsställen i större utsträckning än nu kan anordnas på platser där större grupper svenskar befinner sig. I motionen anförs vidare att det finns skäl att överväga formerna för de administrativa besluten om på vilka platser röstmottagningsställen skall anordnas. Det är inte tillfredsställande att det är ett regeringsorgan – utrikesdepartementet – som har ett avgörande inflytande även på vilka platser utomlands röstning skall kunna ske. Utskottet anser att det finns anledning att överväga hur brevröstningen i utlandet skall kunna vidgas och fungera som ett komplement till röstningen.

Då kan också de olägenheter med för få röstmottagningsplatser som påtalas i motion K724 avhjälpas. Utskottet finner att dessa frågor snarast bör ses över av regeringen i enlighet med motionerna och att förslag till erforderliga lagändringar föreläggs riksdagen. Motionerna K710, K724 och K727 tillstyrks följaktligen.

dels att utskottets hemställan under mom. 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *vallagstiftningen – utlandsröstning*

a) att riksdagen med bifall till motionerna 1985/86:K710, 1985/86:K724 och 1985/86:K727 i skrivelse till regeringen hemställer om lagförslag i enlighet med motionerna,

b) att riksdagen förklarar motionerna 1985/86:K623, 1985/86:K702, 1985/86:K705, 1985/86:K708, 1985/86:K711, 1985/86:K712, 1985/86:K714, 1985/86:K715, 1985/86:K717, 1985/86:K725 och 1985/86:K726 besvarade med vad utskottet anfört,

c) att riksdagen avslår motionerna 1985/86:K709, 1985/86:K718 yrkande 2 och 1985/86:K722.

2. Röstning genom bud som är vårdare (mom. 4)

Anders Björck (m), Birgit Friggebo (fp), Bertil Fiskesjö (c), Hans Nyhage (m), Börje Stensson (fp), Gunnar Björck i Värmdö (m) och Bengt Kindbom (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar med "Motionsyrkanden av" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill starkt understryka vikten av att så många som möjligt kan avge sina röster i de allmänna valen. Olika former av budröstning är härvidlag ett viktigt komplement till den personliga röstavgivningen.

Samtidigt är det av största vikt att skapa garantier för att riskerna för otillbörlig påverkan vid budröstning i görligaste mån undanröjs. Vidare är det av stor betydelse att reglerna är så utformade, att röstmottagarna på så säkra och likformiga grunder som möjligt kan avgöra om den som tjänstgör som bud skall accepteras eller ej. Det är olyckligt med olikartad praxis mellan olika röstmottagare. Tvister om valförrättarnas beslut kan dessutom leda till överklaganden och i vissa fall omval.

Erfarenheten visar att problem särskilt uppkommit vad gäller budröstning genom vårdare. Rena missbruk har förekommit, i några fall beivrade vid domstol. Det har också i övrigt rått stor osäkerhet om vad som skall avses med ett vårdnadsförhållande.

Utskottet anser därför att det föreligger behov att komplettera föreskrifterna i 11 kap. 3 § vallagen på det sätt som föreslås i motion 1985/86:K707. Motionsyrkandet tillstyrks således.

dels att utskottets hemställan under mom. 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *röstning genom bud som är vårdare*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:K707 antar följande förslag till lag om ändring i vallagen (1972:620):

Förslag till Lag om ändring i vallagen (1972:620)

Riksdagen föreskriver att 11 kap. 3 § vallagen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
11 kap. 3 §	
Väljare, som på grund av sjukdom, rörelsehinder eller hög ålder ej kan inställa sig i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd eller, om han vistas utomlands, hos närmaste utlandsmyndighet där röstning äger rum, får lämna valsedel genom bud. Bud får den vara som är väljarens barn, barnbarn, fader, moder eller syskon eller hans vårdare och som fyllt 18 år. Sådan valsedelsförsändelse anordnas på följande sätt.	Väljare, som på grund av sjukdom, rörelsehinder eller hög ålder ej kan inställa sig i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd eller, om han vistas utomlands, hos närmaste utlandsmyndighet där röstning äger rum, får lämna valsedel genom bud. Bud får den vara som är väljarens barn, barnbarn, fader, moder eller syskon eller hans vårdare och som fyllt 18 år. *Vårdare är den som yrkesmässigt eller på ett därmed likartat sätt ger väljaren vård av mer varaktigt slag.* Sådan valsedelsförsändelse anordnas på följande sätt.
Väljaren lägger för varje val själv in sin valsedel i ett innerkuvert. I närvaro av budet och ett vittne lägger han sedan in iordningställda innerkuvert i ett ytterkuvert för valsedelsförsändelse och tillsluter detta. Därefter tecknar väljaren på ytterkuvertet försäkran på heder och samvete att han förfarit på detta sätt samt att han av anledning som anges i första stycket ej kan inställa sig för röstning i vallokalen för valdistriktet eller hos utlandsmyndigheten. Budet och vittnet intygar skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran samt att något förhållande som strider mot innehållet ej är känt för dem. Vittne skall ha fyllt 18 år. Väljarens make eller barn eller makens barn får ej vara vittne.	Väljaren lägger för varje val själv in sin valsedel i ett innerkuvert. I närvaro av budet och ett vittne lägger han sedan in iordningställda innerkuvert i ett ytterkuvert för valsedelsförsändelse och tillsluter detta. Därefter tecknar väljaren på ytterkuvertet försäkran på heder och samvete att han förfarit på detta sätt samt att han av anledning som anges i första stycket ej kan inställa sig för röstning i vallokalen för valdistriktet eller hos utlandsmyndigheten. Budet och vittnet intygar skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran samt att något förhållande som strider mot innehållet ej är känt för dem. *Vårdare skall ange i vilket vårdnadsförhållande han står till väljaren.* Vittne skall ha fyllt 18 år. Väljarens make eller barn eller makens barn får ej vara vittne.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1987.

3. Proportionaliteten i det kommunala valsystemet och 3-procentsspärren vid val av landsting (mom. 5)

Nils Berndtson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är viktigt att åtgärder vidtas i syfte att förbättra proportionaliteten i de kommunala valen. Demokratiberedningens majoritet har visserligen ansett att en förändring endast skulle ge smärre förbättringar. I ett sammanhang som detta är det dock enligt utskottet angeläget att man tar till vara de möjligheter som finns. Under den beredning som nu pågår i civildepartementet bör därför arbetet inriktas på ett system med utjämningsmandat utan någon form av småpartispärr. Frågan om ett slopande av den nuvarande 3-procentsspärren vid landstingsvalen måste också tas upp i anslutning till denna beredning. Spärren innebär onekligen att även mycket starka lokala opinioner inom ett landsting kan utestängas. Det är dags att spärren slopas. Motion 1985/86:K719 tillstyrks därför. Motionerna 1985/86:K617, 1985/86:K703 och 1985/86:K704 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under mom. 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *proportionaliteten i det kommunala valsystemet och 3-procentsspärren vid landstingsval*

a) att riksdagen med bifall till motion 1985/86:K719 i skrivelse till regeringen begär lagförslag i enlighet med motionen,

b) att riksdagen avslår motionerna 1985/86:K617, 1985/86:K703 och 1985/86:K704.

4. Rösträtt i riksdagsval för invandrare som ej är svenska medborgare (mom. 6)

Nils Berndtson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Kommittén, som" och slutar med "motion K706" bort ha följande lydelse:

Rösträttskommittén föreslog att medborgare i de nordiska länderna som varit kyrkobokförda i Sverige de tre åren närmast före valåret skulle få rösträtt i riksdagsval. Vpk föreslog för sin del att rösträtten skulle gälla alla utlänningar som varit kyrkobokförda de tre åren före valåret. Regeringen har emellertid ännu inte lagt fram någon proposition i frågan. En särskild utredning utreder medborgarskapsfrågan. Det bör dock understrykas att rösträtten ej får göras beroende av medborgarskap eller rösträttsregler i ursprungslandet. Utskottet anser att regeringen skyndsamt bör lägga fram förslag om rösträtt för invandrare i enlighet med vad som föreslagits i motion 1985/86:K706.

dels att utskottets hemställan under mom. 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *rösträtt i riksdagsval för invandrare som ej är svenska medborgare*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:K706 i skrivelse till

regeringen begär lagförslag om rösträtt i riksdagsval för invandrare som ej är svenska medborgare.

Särskilt yttrande

Valkretsindelningen i Malmöhus län

Anders Björck, Hans Nyhage och Gunnar Björck i Värmdö (alla m) anför:

Frågan om valkretsindelningen i Malmöhus län har varit föremål för överväganden under en lång tid. De flesta är överens om att den nuvarande ordningen med fyrstadskretsen som en valkrets och länet i övrigt som en valkrets inte är ändamålsenlig. De förslag som lagts fram, först av personvals- och valkretsutredningen 1977 och sedermera av en särskild av regeringen 1979 tillkallad utredare – kammarrättspresidenten Petri –, har inte lett till förslag från regeringen. Folkstyrelsekommittén har haft i uppdrag att behandla bl. a. valkretsfrågor. Vi vill understryka vikten av att alla politiska partier medverkar till en reform som kan börja tillämpas vid 1991 års val.